

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs V. Vtrum in Christo fuerit dolor sensibilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

hoc art. & post eum Suarez diff. 34. sect. 1. quorum A
dictis nihil addendum occurrit.

Vide etiam, quæ de passionibus animæ docet
S. Thom. in 1.2. quest. 22. & seqq.

ARTICVLVS V.

Utrum in Christo fuerit dolor sensibilis.

AD quantum sic proceditur. Videtur, quod in Christo
non fuerit verus dolor sensibilis. Dicit enim Hilar. in
diff. 15. q. 2. a. 10. de Trinit. Cum pro Christo mori sit vita, quid ipse in
3. q. 1. & mortis Sacramento doluisse estimandus est, qui pro se mo-
ueri. q. 20. rientiibus vitam rependit: Et infra dicit, Unigenitus Deus
& o. 8. cor. fi. hominem verum, non deficiens à se Deo sumpsit: in quo
& opus. 3. c. quamuis, aut ictus incideret, aut vulnus descenderet, aut
230. nodi concurrerent, aut suspensio eleuaret, afferrent quidem
hæc impetum passionis, non tamen dolorem passionis infer-
rent. Non igitur in Christo fuit verus dolor.

Præterea: Hoc proprium videtur esse carni in peccato
conceptæ, quod necessitati doloris subiaceat. Sed caro Chri-
sti non est cum peccato concepta, sed ex Spiritu sancto in v-
tero virginali. Non ergo subiicitur necessitati patiendi do-
lorem.

Præterea: Delectatio contemplationis diuinorum di-
minuit sensum doloris: unde, & Martyres in passionibus
suis tolerabilius sustinuerunt ex consideratione diuini a-
moris. Sed anima Christi summe delectabatur in contem-
platione Dei, quem per essentiam videbat: vt supra dictum
est. Non ergo poterat sentire aliquem dolorem.

Sed contra est, quod Isa. 53. dicitur, Vere dolores nostros
ipse tulit.

Respondetur dicendum, quod (sicut patet ex his, quæ in se-
cunda parte dicta sunt) ad veritatem doloris sensibilis, re-
quiritur læsio corporis, & sensus læsionis. Corpus autem

Christi lædi poterat: quia erat passibile, & mortale: vt su-
pra habitum est. Nec defuit ei sensus læsionis: cum anima
Christi perfecte haberet omnes potentias naturales. Unde
nulli dubium debet esse, quin in Christo fuerit verus dolor.

Ad primum ergo dicendum, quod in omnibus illis ver-
bis & similibus, Hilarus à carne Christi non veri-
tatem doloris, sed necessitatem excludere intendit. Unde
post præmissa verba subdit. Neque enim cum sicut, aut e-
furiuit, aut fleuit, bibisse Dominus, aut manducasse, aut
doluisse monstratus est, sed ad demonstrandam corporis
veritatem, corporis consuetudo suscepta est: ita vt natura
nostra consuetudine, consuetudini sit corporis satisfactum,
vel cum potum, & cibum accepit, non se necessitati corpo-
ris: sed consuetudini tribuit. Et accepit necessitatem per
comparationem ad causam primam horum defectuum,
quæ est peccatum: vt supra dictum est, vt scilicet ea ratione
dicatur caro Christi non subiaccisse necessitati horum de-
fectuum, quia non fuit in ea peccatum. Unde subdit, Ha-
buit enim scilicet Christus, corpus, sed originis sue proprium,
neque ex vitio humana conceptionis existens, sed in forma
corporis nostri, virtutis sue potestate subsistens. Quantum
tamen ad causam propinquam horum defectuum, quæ est
compositio contrariorum, caro Christi subiicitur necessitati
horum defectuum: vt supra dictum est.

Ad secundum dicendum, quod caro in peccato concepta
subiacet dolori, non solum ex necessitate naturalium
principiorum, sed etiam ex necessitate reatus peccati. Quia
quidem necessitas in Christo non fuit: sed solum necessitas
naturalium principiorum.

Ad tertium dicendum, quod sicut supra dictum est,
virtute diuinitatis Christi, dispensatiue, sic beatitudo in
anima continebatur, quod non deriuabatur ad corpus, vt
eius passibilitas, & mortalitas tolleretur. Et eadem ratio-
ne delectatio contemplationis, sic retinebatur in mente,
quod non deriuabatur ad vires sensibiles, vt per hoc
dolor sensibilis excluderetur.

sensus quasi.

Quid sit dolor sensibilis, declarat S. D. in tex-
tu, & explicat optime Caiet. & Suar. in Com.
& Vasq. diff. 62. c. 2.

Forma Textus.

CONCLVS. est: In Christo fuit verus dolor sensibilis.
Probatur: quia corpus Christi lædi poterat,
nec defuit ei sensus læsionis; ergo in Christo fuit
verus dolor sensibilis. Antecedens quo ad primam
partem probatur: quia corpus Christi erat passi-
bile & mortale. Quo ad secundam vero; quia a-
nima Christi perfecte habebat omnes potentias
naturales. Consequentia vero probatur: quia ad
veritatem doloris sensibilis requiritur & sufficit
læsiō corporis & sensus læsionis.

Expositio Textus.

AD HUIVS art. intelligentiam quatuor no-
tanda sunt. Primum est, conclusionem D. Th.
esse dogma fidei certissimum; vt patet ex illo Isa.
53. Vere languores nostros ipse tulit & dolores nostros ipse
portauit. Quod etiam affirmant concilia & patres:
quorum dicta vide apud expositores.

Secundum est, D. Thom. hic non explicare ra-
tionem doloris formalem, sed eius materiam &
causas; vt Caiet. aduertit, & post eum Suarez &
Vasq. Dolor autem formaliter est passio appeti-
tus sensitui, consurgens ex corporis læsione sen-
su percepta; vt hic explicant Caiet. Med. & duo
prædicti expositores: quæ est doctrina D. Th. 1.2.
q. 35. a. 1. & 2.

Tertium est, subiectum doloris proprium &
proximum esse appetitum sensituum; vt affirmat
S. D. in allegato art. 1. & probat Medina, & alii ex-
positores: sed quoniam appetitus sensituius est
potentia organica existens in composito, necesse
est etiam, dolorem esse in ipso composito: & quia
dolor sequitur læsionem corporis & læsionis sen-
sum seu cognitionem, quæ fit immediate per ta-
ctum, qui diffusus est per omnes corporis partes,
ideo dicitur membrum læsum, puta pes aut ma-
nus dolere, quia nimirum actus dolendi sequitur
ad læsionem talis membri, & ad sensationem ta-
ctus, vt est in tali membro; ac proinde etiam est a-
ctus appetitus sensitui, non absolute, sed prout
est in tali membro, & actum suum eliciens ex sen-
satione existente in tali membro: quamquam exi-
stimus talem sensationem non esse per se sufficien-
tem, sed esse necessarium etiam actum imaginati-
uæ, quæ ordine naturæ præcedit in anima poten-
tiam appetitiuam.

Et ex his facile conciliari poterunt diuersa di-
cta D. Thom. quæ videntur opposita. Nam in 3.
diff. 15. quest. 2. art. 3. quasiunc. 1. & 2. docet in solo
tactu esse dolorem; in prima vero secunda locis no-
tatis affirmat, dolorem esse in appetitu sensitui:
quæ non sunt contraria: nam in 3. dicens dolorem
esse in solo sensu tactus, non excludit appetitum
sensituum, qui consequitur ad sensum tactus
(dictio enim exclusiua non excludit à concomi-
tantibus) sed excludit alios sensus exteriores; vt
patet ibi ex littera D. Thom. ita vt sensus illius di-
cti sit, dolorem esse actum appetitus sensitui,
quatenus consequitur sensationem tactus, non
autem alterius sensus exterioris; vel breuius dicas
dolorem esse in solo tactu, tanquam in causa læ-
sionis coniuncta, quia scilicet cognitio alterius
sensus exterioris non est simul cum læsione causa
doloris; Et quia dolor non causatur in appetitu,
nisi ex læsione talis partis, & ex sensatione tactus
existentis in tali parte, ideo ibi S. D. art. 2. ait do-
lorem esse in sensu tactus, sicut in subiecto, quia
scili-

Concilia-
tur dicta
D. Thom.

scilicet est in appetitu prout actuat eandem corporis partem ordinate, id est præsupposita actuatione sensus tactus; sic enim videtur dolor immediate quidem actuare appetitum, mediate vero sensum tactus.

Quartum est ad causandum dolorem vere & proprie dictum non sufficere solum actum imaginationis, ut affirmat Scotus in 3. dist. 15. q. unica, & ibidem Capr. cuius oppositum hic docet S. Th. ponens alteram causam doloris esse corporis lationem. Videndus est Med. in fine Comment. præsentis art.

Vide etiam, quæ circa respons. ad primum notant Caiet. & Suar. in Comm.

ARTICVLVS VI.

Utrum in Christo fuerit tristitia.

AD sextum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerit tristitia. Dicitur n. de Christo, Isa. 42. Non erit tristis, nec turbulentus.

Præterea: Prouer. 12. dicitur, Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. Et huius rationem Stoici assignabant, quia nullus tristatur, nisi de amissione suorum bonorum: iustus autem non reputat bona sua, nisi iustitiam, & virtutem, quas non potest amittere: alioquin subiiceretur iustus fortunæ, si pro amissione bonorum fortuna tristaretur. Sed Christus fuit maximè iustus: secundum illud Hier. 23. Hoc est nomen, quod vocabunt eum Dominus iustus noster. Ergo in eo non fuit tristitia.

Præterea: Philosophus dicit in 7. Ethic. cap. 13. & 14. quod omnis tristitia est malum, & fugiendum. Sed nullum malum fugiendum fuit in Christo. Ergo in Christo non fuit tristitia.

Præterea: sicut Aug. dicit 14. c. 6. to. 5. de Ciu. Dei, tristitia est de his, quæ nobis nolentibus accidunt. Sed nihil passus est Christus contra suam voluntatem, dicitur enim Isa. 53. Oblatus est quia voluit. Non ergo in Christo fuit tristitia.

Sed contra est, quod dicit Dominus Matt. 26. Tristis est anima mea usque ad mortem. Et Ambrosius dicit in 3. de Trin. Vt homo tristitiam habuit: suscepit enim tristitiam meam confidenter: tristitiam nomino, qui crucem prædico.

Respondendo dicendum, quod sicut dictum est, delectatio diuine contemplationis, ita per dispensationem diuine virtutis retinebatur in mente Christi, quod non deriuabatur ad vires sensitiuas, ut per hoc dolor sensibilis excluderetur. Sicut autem dolor sensibilis est in appetitu sensitiuo, ita & tristitia. Sed est differentia secundum motiuum siue obiectum: nam obiectum, & motiuum doloris, est læsio, sensu tactus percepta: sicut cum aliquis vulneratur. Obiectum autem, & motiuum tristitiæ, est nociuum, seu malum interius apprehensum, siue per rationem, siue per imaginationem, (ut in secunda parte habitum est) sicut cum aliquis tristatur de amissione gratiæ vel pecuniæ. Potuit autem anima Christi interius apprehendere aliquid, ut nociuum, & quantum ad se, sicut passio, & mors eius fuit: & quantum ad alios, sicut peccatum discipulorum, vel etiam Iudeorum occidentium ipsum. Et ideo, sicut in Christo potuit esse verus dolor, ita potuit in eo esse vera tristitia. Alio tamen modo, quam in nobis: secundum illa tria, quæ supra assignata sunt, cum communiter de passionibus anime Christi loqueremur.

Ad primum ergo dicendum, quod tristitia remouetur à Christo secundum passionem perfectam: fuit tamen in eo initiata secundum propensionem. Vnde dicitur Matth. 22. Cæpit contristari, & mæstus esse. Aliud enim est contristari, aliud incipere contristari, ut Hier. ibidem dicit.

Ad secundum dicendum, quod sicut Augustinus dicit in 14. de Ciuit. Dei, pro tribus perturbationibus, scilicet cupiditate, lætitiâ, & timore, Stoici tres eupathias, id est, Nat. in D. Thom. 3. part.

A bonas passiones, in animo sapientis posuerunt, scilicet pro cupiditate voluntatem, pro lætitiâ gaudium, pro metu cautionem, sed pro tristitiâ negauerunt aliquid posse esse in animo sapientis: quia tristitia de malo est, quod iam accidit, nullum autem malum existimant posse accidere sapienti. Et hoc ideo est: quia non credebant aliquid esse bonum, nisi honestum, quod homines bonos facit: nec aliquid esse malum, nisi inhonestum, per quod homines mali fiunt. Quamuis autem honestum sit principale hominis bonum, & inhonestum principale hominis malum (quia hæc pertinent ad ipsam rationem, quæ est principalis in homine) sunt tamen quedam secundaria hominis bona, quæ pertinent ad ipsum corpus, vel ad exteriores res corpori deserui- entes. Et secundum hoc potest in animo sapientis esse tristitia, quantum ad appetitum sensitiuum secundum apprehensionem huiusmodi malorum: non tamen ita, quod ista tristitia perturbet rationem. Et secundum hoc intelligitur, quod non contristabit iustum quicquid ei acciderit: quia scilicet ex nullo accidente eius ratio perturbatur. Et secundum hoc tristitia fuit in Christo secundum propensionem, non autem secundum passionem.

Ad tertium dicendum, quod omnis tristitia est malum pene, non autem est semper malum culpa: sed solum quando ex inordinato affectu procedit. Vnde Augustinus dicit 14. de Ciu. Dei. Cum rectam rationem sequuntur ista affectiones, & quando, & ubi oportet adhibentur, quis eas tunc morbidas, seu vitiosas passiones audeat dicere?

Ad quartum dicendum, quod nihil prohibet, aliquid esse contrarium voluntati secundum se, quod tamen est volitum ratione finis, ad quem ordinatur: sicut medicina amara non est secundum se volita, sed solum secundum quod ordinatur ad sanitatem. Et hoc modo mors Christi, & eius passio fuit secundum se considerata, inuoluntaria, & tristitiam causans: licet fuerit voluntaria in ordine ad finem, qui est redemptio humani generis.

Forma Textus.

CONCLVS. est. Sicut in Christo potuit esse verus dolor, ita potuit in eo esse vera tristitia, alio tamen modo, quam in nobis. Probatur prima pars: quia potuit anima Christi interius apprehendere aliquid, ut nociuum; ergo potuit in eo esse vera tristitia, sicut & verus dolor. Antecedens manifestatur: quia potuit anima Christi interius apprehendere aliquid ut nociuum & quantum ad se sicut passio & mors eius fuit; & quantum ad alios, sicut peccatum discipulorum vel etiam Iudeorum occidentium ipsum. Consequentia vero probatur ex conuenientia & differentia doloris & tristitiæ, ex quibus confurgit quidditas vtriusque. Conueniunt enim, quod sicut dolor sensibilis est in appetitu sensitiuo, ita & tristitia; sed differunt secundum motiua siue obiecta; ut clare patet in textu; ergo sicut in Christo potuit esse verus dolor ex læsione sensus tactus percepta, ita potuit esse in eo vera tristitia ex nociuo interius apprehenso: Probatur hæc consequentia, & simul satisficit obiectioni tacitæ: quia delectatio diuine contemplationis, ita per dispensationem diuine virtutis retinebatur in mente Christi, quod non deriuabatur ad vires sensitiuas apprehensiuas & appetitiuas; in quibus est dolor & tristitia; ergo licet, & cæter.

Expositio Textus.

CONCLVS. præsentis articuli est doctrina fidei; ut patet Matth. 26. & Luc. 22. Disputat hic breuiter Med. de differentia doloris & tristitiæ: de qua re latius agit S. D. 1. 2. q. 35. art. 2. & ibi expostores.

Quomodo autem cum summa delectatione posset in Christo esse dolor, & tristitia declarat optime Medina, artic. præced. & Suarez infra disput. Suarez. 38. lect.

Inf. q. 46. a. 8. & 1. d. 15. q. 2. a. 3. q. 3. c. 5. c. op. 3. c. 239

Art. præ. ad 3.

Art. 4.

cap. 7. to. 5.